

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 19 juni 2018

Onderwerp: Inzet gelden voor de warmtetransitie van de gebouwde omgeving

Kenmerk: 1075384

Bijlagen:

1. Brief aan PS
2. Voortgangsgeschiedenis Warmtetransitie

1. Inleiding

In Noord-Holland bestaat de sector 'Gebouwde Omgeving' uit ca. 1,3 miljoen woningen en ca. 250.000 utiliteitsgebouwen. Binnen deze sector wordt de meeste energie gebruikt in de vorm van aardgas ten behoeve van de warmtevoorziening. De warmtetransitie is binnen deze sector dan ook de belangrijkste opgave binnen de energietransitie. In het kader van het Interbestuurlijke Bestuurlijke Programma (IBP), ondertekend op 14 februari 2018, hebben Rijk, provincies en gemeenten afgesproken dat gemeenten uiterlijk in 2021 zullen vaststellen hoe de transitie naar een aardgasloze gebouwde omgeving in 2050 zal zijn gerealiseerd.

De warmtetransitie in de gebouwde omgeving is echter buitengewoon omvangrijk en complex. Omvangrijk, omdat er binnen een tijdsbestek van pakweg 32 jaar jaarlijks zo'n 35.000 à 50.000 gebouwen aangepast moeten worden op en voorzien van een alternatieve warmtevoorziening. De complexiteit ontstaat omdat er zoveel en zo diverse partijen betrokken zijn, met ieder hun eigen belangen en drijfveren die zowel zakelijk als emotioneel kunnen zijn. Denk aan huiseigenaren, woningcorporaties, eigenaren van commercieel en maatschappelijk vastgoed, gemeenten en netbeheerders. Daarbij is er geen sprake van één generiek alternatief voor aardgas dat geïmplementeerd kan worden. Er zijn meerdere alternatieven en het type woning in combinatie met het type wijk zal bepalen welke alternatieven het meest voor de hand liggen.

Gezien het belang, de omvang en het tijdpad van de opgave moet er snel begonnen worden met de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. De provincie Noord-Holland heeft voor alle gemeenten per buurt al in beeld laten brengen welke optie vanuit maatschappelijk oogpunt het goedkoopst is en waar een gemeente het beste kan beginnen met de warmtetransitie. 'Voorlopers' zijn nu nodig om de warmtetransitie op gang brengen en daarmee innovatie en opschaling in technieken en processen te stimuleren. Voorlopers lopen echter risico's. Ten eerste doordat investeringen in technologieën ingehaald kunnen worden door nieuwere technologieën. Ten tweede dreigen voorlopers duurder uit zijn dan de achterblijvers, omdat concepten nu eenmaal goedkoper worden als ze gemeengoed worden.

Tegelijkertijd is opschaling van innovaties hard nodig om innovaties betaalbaar te maken. Er zijn dan ook enkele programma's ingesteld die voorlopers ondersteunen en daarmee de warmtetransitie in de gebouwde omgeving aanjagen:

- Het provinciale programma 'Verduurzaming bestaande woningvoorraad in Noord-Holland' richt zich op maatregelen die op gebouwniveau genomen kunnen worden. Het programma bestaat uit de volgende onderdelen:
 - een subsidieregeling voor gemeenten, waarmee zij activiteiten kunnen opzetten/uitvoeren waarmee particuliere woningeigenaren worden gestimuleerd om te investeren in het verduurzamen van hun woning;
 - een softwareprogramma voor particuliere woningeigenaren waarmee voor de woning kan worden bepaald welke maatregelen nodig zijn om de woning energieneutraal te maken, rekening houdend met toekomstige duurzame warmtevoorziening;
 - een regeling voor het testen van gebouwgebonden financierings-concepten;
 - een regeling voor lokale duurzame energiecoöperaties bedoeld om hen te ondersteunen bij het uitvoeren van concrete acties die leiden tot energiebesparing of opwekken van (collectieve) duurzame energie.
- Het rijk richt zich op maatregelen die op wijkniveau genomen kunnen worden. Het rijk gaat namelijk starten met proeftuinen voor het aardgasvrij maken van bestaande wijken. Zij stelt hiervoor in 2018 een subsidieregeling van 90 miljoen euro beschikbaar. In Noord-Holland gaat het waarschijnlijk om tien gemeenten die hiervoor gezamenlijk een aanvraag willen indienen. Voorwaarde om voor subsidie in aanmerking te komen is dat er een haalbaarheidsstudie of concreet uitvoeringsplan gereed is.

We willen, in aanvulling op wat het rijk doet, gemeenten stimuleren om op buurt- en wijkniveau concreet met de warmtetransitie aan de slag te gaan. Dit willen we doen door het financieren van onderzoeksprojecten waarmee de omschakeling dichterbij komt. Denk aan onderzoek naar de vraag of er voldoende warmtepotentie in een buurt is en of er voldoende belangstelling is onder potentiële afnemers om warmte af te nemen om een warmtenet en/of geothermiebron rendabel te kunnen exploiteren. Indien dit het geval is, zal vervolgonderzoek nodig zijn naar de kosten voor realisatie van het warmtenet. Ook kan gedacht worden aan onderzoeken om te kijken of bepaalde bronnen, bijvoorbeeld lage temperatuurwarmte uit oppervlaktewater, geschikt zijn voor de warmtevoorziening van een wijk. Diverse gemeenten willen hiermee aan de slag, maar de kosten voor deze onderzoeken kunnen behoorlijk oplopen tot soms wel een enkele tonnen, terwijl in deze fase nog onzeker is in hoeverre een duurzame warmtevoorziening rendabel te exploiteren is. Mocht uit deze onderzoeken blijken dat verduurzaming van de warmtevoorziening rendabel is, dan is het relatief eenvoudig om voor het ontwerp, de bouw en de exploitatie van de duurzame warmtevoorziening externe financiering te verkrijgen. Provinciale subsidie richt zich dus op het nemen van de eerste drempel. Om financiële drempels voor gemeenten weg te nemen en de warmtetransitie in de gebouwde omgeving te versnellen hebben wij op 19 juni 2018 een bedrag van € 890.000 gereserveerd vanuit de reserve Werkgelegenheid en Economie. In september 2018 wordt dit bedrag via een subsidieregeling voor gemeenten beschikbaar gesteld. Wij stellen voor dat u vanuit uw kaderstellende rol aanvullend hierop € 2.000.000 uit de reserve EXIN-H Duurzame Energie beschikbaar stelt.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Met het beschikbaar stellen van gelden in de vorm van subsidies aan gemeenten willen wij bijdragen aan versnelling van de verduurzaming van de warmtevoorziening voor de gebouwde omgeving. Hierbij denken we aan:

- Onderzoeken naar bronnen van lage temperatuurwarmte voor verwarming van de gebouwde omgeving.
- Het uitvoeren van noodzakelijke onderzoeken naar de haalbaarheid van een duurzame energievoorziening op wijkniveau. Denk hierbij aan:
 - Onderzoek of er voldoende warmtepotentie in een buurt/dorp is en of er voldoende belangstelling is onder potentiële afnemers om warmte af te nemen om een warmtenet en/of geothermie bron rendabel te kunnen exploiteren;
 - Indien bovenstaande vraag positief is beantwoord een vervolgonderzoek naar de kosten voor realisatie van een warmtenet;
 - Indien geothermie in het gebied kansrijk is, het laten uitvoeren van seismisch onderzoek om de beste locatie voor de geothermieputten te bepalen.

Criteria om voor subsidie in aanmerking te komen, zullen zich richten op:

- Een positieve indruk, op basis van een eerste globale inventarisatie, van de kansen voor verduurzaming van de warmtevoorziening;
- Voldoende draagvlak binnen de gemeenteraad om bij een positieve uitkomst van de onderzoeken, daadwerkelijk aan de slag te gaan met de verduurzaming van de warmtevoorziening?
- Spreiding van de subsidies over gemeenten;
- Lerend effect van de aanpak (in hoeverre is de aanpak ook in andere gemeenten goed toepasbaar).

De subsidieregeling zal geëvalueerd worden op het volgende punt:

- Bijdrage aan het versnellen van de warmtetransitie: was zonder de bijdrage het onderzoek of project niet of pas veel later uitgevoerd?

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Financiering:

Financiering van de subsidieregeling zal plaatsvinden door inzet van € 2.000.000 vanuit de reserve EXIN-H Duurzame Energie. Daarnaast hebben GS € 890.000 beschikbaar gesteld vanuit de reserve Werkgelegenheid en Economie.

Communicatie:

De gemeenten in Noord-Holland zullen worden geïnformeerd over het PS-besluit.

Participatie:

Gemeenten worden via vroegtijdige consultatie betrokken bij het opstellen van de subsidieregeling.

4. Proces en procedure

Na besluitvorming door Provinciale Staten zal € 2.000.000 worden toegevoegd aan de subsidieregeling voor de warmtetransitie van de gebouwde omgeving, die in totaal € 2.890.000 zal bedragen. Dit bedrag zal over een periode van drie jaar beschikbaar worden gesteld. Na anderhalf jaar worden Provinciale Staten geïnformeerd over de voortgang. Na afloop wordt de regeling geëvalueerd.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 58-2018

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 19 juni 2018;

gelet op het belang, de omvang en urgentie van de warmtetransitieopgave in de gebouwde omgeving,

besluiten:

Voor de uitvoering van de Voortgangagenda Warmtetransitie, onderdeel Warmtetransitie van de gebouwde omgeving, een bedrag van € 2 miljoen beschikbaar te stellen uit de reserve EXIN-H, compartiment Duurzame Energie.

Haarlem, 8 oktober 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier